

7.10.2024

JulkICT

Uudistetun eIDAS-asetuksen kansallisen täytäntöönpanon hankkeen ohjausryhmä, 3. kokous

Aika	keskiviikko 2.10.2024 klo 09.30–11.00	
Paikka	Microsoft Teams sekä nh Loppupeli, Mariankatu 9, 00170 Helsinki	
Osallistujat	Jarkko Levasma, pj.	valtiovarainministeriö
	Jenni Rantio	liikenne- ja viestintäministeriö
	Jukka Haapamäki	opetus- ja kulttuuriministeriö
	Mikko Levämäki	sisäministeriö
	Aleksi Yrttiaho	sosiaali- ja terveysministeriö
	Teemupekka Virtanen	sosiaali- ja terveysministeriö
	Petteri Ohvo	työ- ja elinkeinoministeriö
	Pekka Rehn	Digi- ja väestötietovirasto
	Alexandra Hacklin	valtiovarainministeriö
	Laura Kolin	valtiovarainministeriö
Poissa	Anna-Riikka Pouttu	valtiovarainministeriö
	Päivi Anttila	valtiovarainministeriö
	Timo Kievari	liikenne- ja viestintäministeriö
	Teemu Kääriäinen	valtiovarainministeriö
	Katja Väänänen	valtiovarainministeriö

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 09:30.

2. Esityslistan sekä edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin ohjausryhmän kokouksen esityslista sekä edellisen kokouksen (28.8.2024) pöytäkirja.

3. Hankkeen tilannekatsaus

Alexandra Hacklin esitteli Uudistetun eIDAS-asetuksen kansallisen täytäntöönpanon hankkeen yleistilanteen. Niin kutsuttu eIDAS-komitea kokoontui ensimmäisen kerran 5.9. ja yhteistyöryhmä 17.9. Suomi on toimittanut kommentit komission julkisessa kuulemisessa oleviin eIDAS-asetuksen täytäntöönpanosäädöksiin. Parhaillaan valmistellaan täytäntöönpanokokonaisuutta

koskevaa E-kirjettä. Lainsäädäntötyöryhmässä valmistellaan pykäläluonnoksia ja vaikutusarviointeja, ja toiminnallinen työryhmä kartoittaa mm. syntyviä rekistereitä. Seuraavalla kaudella paneudutaan mm. sähköisten todisteiden tarjoamiseen sekä lompakkoon liittyvien riskien ja hallintatoimenpiteiden tunnistamiseen. Riskinä on, että komissio antaa täytäntöönpanosäädökset ilman, että ne sisältäisivät kaikki lompakon toteuttamiseen tarvittavat elementit, kuten sähköisen asiointin standardit.

Digi- ja väestötietoviraston (DVV) osalta kansalaisvarmenteen notifiointin vertaisarviointi on alkamassa. Kuluvalle kaudella on edistetty henkilöllisyyden linkittämisen palvelua koskevaa selvitystä ja vaatimustenmukaisuuden arviointia vuosille 2025-2026. Tulevalla kaudella keskitytään mm. kansalaisvarmenteen testaukseen sekä lompakon etäkäyttöä koskevan standardiluonnoksen analysointiin.

Keskustelussa tuotiin esiin, että komissio vaikuttaisi pitävän kiinni täytäntöönpanosäädösten antamista koskevasta määräajasta. Keskusteltiin eIDAS-asetuksen mukaisesta ilmoituskanavasta, josta on tarkoitus keskustella tietosuojavaltuutetun kanssa lokakuun lopussa.

Merkittiin esitys ja käyty keskustelu tiedoksi.

4. Patentti- ja rekisterihallituksen rooli oikeushenkilön tunnistetietojen tarjoajana

Laura Kolinen kävi läpi esitystä koskien Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) roolia oikeushenkilön tunnistetietojen tarjoajana. Oikeushenkilön tunnistetiedoilla tarkoitetaan oikeushenkilön ydintietoja, joilla oikeushenkilö voidaan tunnistaa. Nykyisin tällaisia tietoja ovat komission täytäntöönpanosäädöksen ja lompakkopilotteja koskevassa EWC-konsortiossa valmistellun oikeushenkilön tunnistetietoja koskevan sääntökirjan määritelmän mukaan oikeushenkilön nimi, oikeudellinen muoto ja rekisterinumero. Oikeushenkilön tunnistetietojen tarjoaja vastaisi siitä, että oikeushenkilön ja sen käyttämän lompakon välille syntyy liitos. Lisäksi se vastaisi oikeushenkilön perustietojen viemisestä lompakkoon. PRH tarjoaisi Suomessa oikeushenkilön tunnistetiedot lompakkoon lähderekisterinä yritys- ja yhteisötietojärjestelmä (YTJ) sekä sen taustalla olevat rekisterit. Suomessa YTJ ja sen taustarekisterit toimivat oikeushenkilöiden perustietojen rekisterinä ja PRH rekisterinpitäjänä, joten olisi tarkoituksenmukaista, että tiedot lompakkoon tulisivat näistä rekistereistä PRH:n liikkeelle laskemana.

Puheenjohtaja muistutti, että lompakon käsite on erilainen oikeushenkilöiden kuin luonnollisten henkilöiden kohdalla. Tästä näkökulmasta tuotiin esiin, että oikeushenkilöiden lompakoista olisi hyödyllistä käyttää erilaista sanoitusta luonnollisen henkilön lompakoihin nähden. Olisi tärkeää pyrkiä mahdollistamaan tietojen automaattinen vaihto oikeushenkilön tunnistetietojen näkökulmasta. Lisäksi olisi tärkeää mahdollistaa sekä pilvi- että mobiilipohjaisten ratkaisujen kehittyminen. Keskusteltiin oikeushenkilöiden lompakoista EU-kontekstissa ja todettiin yleisesti, että käyttötapaukset ovat keskeisessä asemassa. Puheenjohtaja totesi lopuksi, että oikeushenkilön sähköistä asiointia edistetään tässä hankkeessa tunnistetietojen kautta. Yksityisellä puolella olisi potentiaalia tuottaa lompakkoratkaisuja sekä pienten että suurten yritysten käyttöön.

Hyväksyttiin Patentti- ja rekisterihallituksen rooli oikeushenkilön tunnistetietojen tarjoajana.

5. Täytäntöönpanosäädösten valmistelun tilanne

Laura Kolinen kertoi täytäntöönpanosäädösten valmistelun tilanteesta. Tämän hetken ymmärryksen mukaan täytäntöönpanosäädöksiä olisi tulossa yhteensä 10 erillistä säädöstä, joista on tähän mennessä julkaistu viisi. Komissiolla on eIDAS-asetuksessa laaja täytäntöönpanosäädösvalta, sillä kokonaisuus on hyvin tekninen ja täytäntöönpanosäädösten

kautta pyritään varmistamaan se, ettei itse asetusta tarvitsisi muuttaa aina muutostarpeiden ilmetessä. Komission tavoitteena vaikuttaisi olevan täytäntöönpanosäädösten nopea valmistelu ja voimaantulo, vaikka täytäntöönpanosäädökset eivät sisällä kaikkia lompakon toteuttamiseen vaadittavia elementtejä, kuten sähköisen asioinnin standardia. Useat jäsenmaat ovat toivoneet valmistelulle lisää aikaa ja nostaneet esiin huolen siitä, että jäsenmaiden tulisi täytäntöönpanosäädösten hyväksymisen myötä toteuttaa lompakko vajavaisilla täytäntöönpanosäädöksillä EU:n asettamassa määräajassa. Usea jäsenmaa tuntuisi selvittävän mahdollisuutta äänestää täytäntöönpanosäädösten hyväksymistä vastaan, ja myös Suomen äänestysmandaatti on tarpeen tullen joustava. Suomi peräänkuuluttaa keskeisissä vaikuttamisviesteissään sitä, että täytäntöönpanosäädöksiin tulee sisällyttää sähköisen asioinnin ja luottamusmallin standardit, sääntelyn on oltava selkeää, lompakon tulee olla samaan aikaan turvallinen ja käytettävä, ylimääräinen hallinnollinen taakka tulee minimoida ja toimijoiden roolit selkeytettävä sekä oikeushenkilöiden näkökulma tulee sisällyttää kokonaisuuteen. Seuraava komiteakokous järjestettäneen lokakuun puolivälissä, ja Suomi valmistautuu kokoukseen yhdessä muiden jäsenvaltioiden kanssa.

Keskustelussa pohdittiin henkilön tunnistetietoja koskevaa attribuuttitodistusta sekä sähköisten attribuuttitodistusten sisältöä, määrää, laajuutta ja sääntelyä lompakkoekosysteemeissä. Hyväksytyistä sähköisistä attribuuttitodistuksista on tulossa täytäntöönpanosäädös, mutta perusperiaatteena on, että todistuksesta laaditaan sen tietosisältöä ja käyttöä määrittävä EU:n tasolla julkaistava sääntökirja, jonka kautta todisteiden yhteen toimivuutta pyritään edistämään. Tuotiin esiin, että komission työskentelyssä on havaittavissa samankaltaisia piirteitä muissakin säädöskokonaisuuksissa, ja kannatettiin Suomen vaikuttamistoimia. Todettiin, että todisteiden tulisi olla helppokäyttöisiä lompakon käyttäjän näkökulmasta, mikä on keskeistä lompakon yleisen menestymisen kannalta.

Merkittiin esitys ja käyty keskustelu tiedoksi.

6. Säädösvalmistelun aikataulumuutokset

Laura Kolinen kertoi lainsäädäntötyöryhmän ja säädösvalmistelun päivittyneestä aikataulusta. Alun perin hallituksen esityksen lausuntokierros oli tarkoitus järjestää maaliskuussa 2025, eduskuntakäsittely syksyllä 2025 ja lait olisivat tulleet voimaan alkuvuodesta 2026. Täytäntöönpanosäädösten valmistelu on kuitenkin vaatinut valtiovarainministeriöltä aiemmin ennakoitua enemmän työtä. Täytäntöönpanosäädökset ovat kuitenkin kansallisen toteutuksen kannalta tärkeitä, minkä vuoksi niihin vaikuttamiseen on tärkeää laittaa tietty panos. Uuden aikataulun mukaisesti lausuntokierros siirtyisi ensi kesään ja eduskuntakäsittely siirtyisi keväälle 2026. Lait tulisivat voimaan vuoden 2026 ensimmäisen vuosipuolikkaan aikana. DVV:n toteutushankkeen näkökulmasta lisäajan saaminen valmisteluun on yleisesti positiivista. Myöhemmin vahvistuva kansallinen lainsäädäntö voi kuitenkin aiheuttaa uusintatyötä kehitykseen ja tarvetta resurssien ylläpitämiseen pidempään.

Keskustelussa aikataulumuutoksia pidettiin lähtökohtaisesti positiivisina muutoksina valmistelun kannalta. Puheenjohtaja totesi, että aikatauluun palataan, mikäli muutostarpeita ilmenee.

Merkittiin esitys ja käyty keskustelu tiedoksi.

7. Riskienhallinta

Alexandra Hacklin kävi läpi eIDAS-hankkeen riskienhallintaa ja erityisesti lompakoiden avaintenhallinnan sertifiointivaatimuksiin liittyvää riskiä. Riskit liittyen epäkypsiin standardeihin ja avaintenhallintaan on nostettu todennäköisiksi riskeiksi. Henkilöllisyyden linkittämistä koskeva riski on edelleen sietämätön, ja sen osalta odotetaan DVV:n työstämää jatkoselvitystä.

Riskirekisteriin on nostettu kaksi uutta riskiä, jotka koskevat täytäntöönpanosäädösten viivästymistä tai vajavaista julkaisua sekä hallinnollista taakkaa liittyen useissa lompakkoekosysteemin rooleissa toimimiseen. Avainsäilön sertifiointivaatimuksia koskeva riski on tavoitteena ratkaista vuoden 2024 loppuun mennessä. Riski on todennäköinen, ja sen vaikutus on kohtalainen. Riskin myötä lompakon käytettävyyks voi heiketä ja se voisi kasvattaa kustannuksia. Valtiovarainministeriön, DVV:n sekä Liikenne- ja viestintäviraston käymissä keskusteluissa riskiin on saatu kuitenkin selvyttä, ja DVV laatii ratkaisuvaihtoehtoja tarkennetun analyysin. Lisäksi markkinavuoropuhelua ja keskustelua muiden jäsenmaiden kanssa on tarkoitus tiivistää.

Keskusteltiin henkilöllisyyden linkittämiseen liittyvästä riskistä. Todettiin, että linkittämisen prosessi on erilainen tilanteessa, jossa henkilöltä puuttuu pysyvä yksilöivä tunniste, joka linkityksessä voitaisiin yhdistää henkilön väestötietojärjestelmästä löytyvään identiteettiin. Avainsäilöä koskevan riskin osalta todettiin, että sillä voi olla vaikutuksia lompakon käytettävyyteen. Lopuksi todettiin ohjausryhmän olevan tyytyväinen hankkeen riskienhallintaan.

Merkittiin esitys ja käyty keskustelu tiedoksi.

8. SDG OOTS-järjestelmän ja uudistetun eIDAS-asetuksen yhteensovittaminen

Laura Kolinen kävi läpi esitystä koskien SDG OOTS-järjestelmän ja uudistetun eIDAS-asetuksen yhteensovittamista. Komissio on julkaissut yhdessä jäsenmaiden kanssa valmistellun synergia raportin eIDAS-asetuksen mukaisten lompakoiden ja SDG-asetuksen mukaisen OOTS-järjestelmän synergioista. Suomesta valmisteluun on osallistunut erityisesti KEHA-keskus. Komission raportissa tunnistetut synergiat koskevat sähköistä tunnistamista OOTS-järjestelmään, sähköisten todistusten tarjoamista lompakkoon, tietojen yhdistelyä OOTS-järjestelmästä ja lompakosta, sähköisten todistusten liikkeellelaskijoiden kykyä löytää tiedon virallinen lähde OOTS-järjestelmän perusteella sekä kansalaisen kykyä löytää OOTS-järjestelmän perusteella virallinen lähde, joka tarjoaa tiettyä sähköistä todistusta lompakkoon. Valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, DVV sekä KEHA-keskus ovat keskustelleet näiden synergioiden huomioimisesta kansallisella tasolla. Keskustelussa tunnistettiin, että oikeushenkilön puolesta asiointin kehittäminen yhdessä olisi tärkeää, ja eIDAS-asetuksen sähköisillä todistuksilla ja OOTS-järjestelmän todistusmateriaalilla tulisi olla samat viralliset lähteet. Lisäksi eIDAS-asetuksen velvoite mahdollistaa tietojen tarkistaminen voitaisiin toteuttaa julkisen sektorin osalta OOTS-järjestelmällä.

Keskustelussa pohdittiin tähän mennessä OOTS-järjestelmän kautta Suomeen tapahtuneita transaktioita. Puheenjohtaja pohti, että OOTS-järjestelmä palvelisi parhaiten viranomaisten välisessä tietojen vaihdossa. SDG OOTS-järjestelmän ja eIDAS-asetuksen päällekkäisyys näyttäytyy erityisesti OOTS-järjestelmän ja lompakon sisältämien attribuuttitodistusten välillä. Keskusteltiin SDG OOTS-järjestelmässä ja lompakossa olevien attribuuttitodistusten eroista ja siitä, minkä laajuisia todisteiden tietomalleja lompakossa ja toisaalta OOTS-järjestelmässä tulisi hyödyntää. Käyttötapaukset määrittävät keskeisesti sitä, millaiseksi attribuuttitodistukset kehittyvät. Lompakossa voisi olla henkilön ominaisuuksia, lupia ja oikeuksia hieman ylemmällä tasolla kuvaavia attribuuttitodistuksia. Puheenjohtaja totesi, että data-avaruuden konsepti voi myös tarjota vastauksia tietomalleja koskeviin kysymyksiin.

Merkittiin esitys ja käyty keskustelu tiedoksi.

9. Muut esille tulevat asiat

Ei muita esille tulevia asioita.

10. Seuraava kokous

Ohjausryhmän seuraavat kokoukset järjestetään:

- ti 19.11.2024
- to 19.12.2024

11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 10:59.